

Ár 2017, föstudaginn 3. nóvember, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru Auður Inga Ingvarsdóttir formaður, Geir Arnar Marelsson, Ívar Halldórsson, Oddur Ólason og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 9/2017**:

M sóknaraðili
gegn
F fjármálafyrirtæki

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefnd sóknaraðili, annars vegar, og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 23. febrúar 2017 með kvörtun sóknaraðila, dags. sama dag. Nefndin sendi varnaraðila kvörtunina 28. febrúar 2017 og gaf honum kost á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi hinn 4. apríl 2017. Var bréfið sent sóknaraðila 6. apríl 2017 og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum, sem bárust nefndinni með ódagsettu bréfi 26. apríl 2017.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 22. september og 20. október og 3. nóvember 2017.

II.

Málsatvik.

Hinn 27. maí 2011 gerðu sóknaraðili og varnaraðili með sér bílasamning nr. X um kaupleigu á bifreið A. Leigutími var frá 28. maí 2011 til 5. desember 2015. Samningsfjárhæð var 936.838 kr..

Vanskil urðu á samningnum af hálfu sóknaraðila. Hinn 20. febrúar 2013 samþykkti umboðsmaður skuldara umsókn sóknaraðila um greiðsluaðlögun. Í framhaldinu lýsti varnaraðili kröfu vegna vanskila sóknaraðila á leigugreiðslum samkvæmt samningi aðila að fjárhæð 618.359 kr.

Hinn 11. júní 2013 sendi varnaraðili starfsmanni umboðsmanns skuldara tölvupóst þar sem áréttað var að skila þyrfti bifreiðinni til varnaraðila áður en samningur um greiðsluaðlögun yrði samþykktur. Auk þess samþykkti varnaraðili að sóknaraðili nyti söluverðs á bifreiðinni ef hún seldist innan eins mánaðar. Að öðru leyti færi með bifreiðina eins og skilmálar samningsins kváðu á um og stuðst væri við matsverð í uppgjöri aðila.

Hinn 25. júlí 2013 skilaði sóknaraðili bifreiðinni til varnaraðila þar sem hún hafði ekki selst innan eins mánaðar. Fram fór mat á bifreiðinni, dags. 12. ágúst 2013, sem tekið var tillit til við uppgjör samningsins. Samkvæmt matinu var bifreiðin ekin 87.492 km., listaverð samkvæmt Bíló var 1.059.000 kr., uppítökuverð samkvæmt Bíló var 783.000 kr. og aðfinnslur til lækkunar voru 317.492 kr. Matsverð tækis með VSK var 465.508 kr. og kom það til frádráttar uppgjöri aðila vegna samningsins.

Bifreiðin var send í ástandsskoðun 27. júlí 2013 þar sem viðgerðarkostnaður var áætlaður. Í framhaldinu, eða þann 26. ágúst 2013, fór fram uppgjör á samningi aðila. Skuld sóknaraðila við varnaraðila var samkvæmt uppgjörinu 137.163 kr.

Hinn 1. nóvember 2013 óskaði sóknaraðili eftir upplýsingum um söluverð bifreiðarinnar í því skyni að fá endurgreiddan mismuninn af eftirstöðvum lánsins og söluverðinu. Varnaraðili hafnaði þeirri ósk og upplýsti sóknaraðila um að upplýsingar um söluverð til þriðja aðila væru ekki gefnar upp þar sem þær vörðuðu gögn um viðskipti varnaraðila og þriðja aðila sem væru sóknaraðila óviðkomandi auk þess sem kæmi skýrt fram í bílasamningi aðila að matsverð en ekki endanlegt söluverð kæmi til frádráttar skuldum við uppgjör.

Sóknaraðili kvartaði til úrskurðarnefndarinnar vegna þessa og var niðurstaða nefndarinnar, sbr. úrskurð í máli nr. 22/2014, að varnaraðili skyldi afhenda sóknaraðila gögn um ráðstöfun bifreiðarinnar A eftir að sóknaraðili var svipt vörslum bifreiðarinnar sem sýndu það verðmæti sem lagt var til grundvallar í þeim viðskiptum. Þannig yrði lagt mat á hvort uppgjör sóknaraðila hefði í raun verið ósanngjarn.

Fyrir liggur í gögnum þessa máls að varnaraðili seldi umrædda bifreið 11. október 2013 á 600.000 kr. (478.088 kr. án VSK) og kaupandi bifreiðarinnar seldi hana enn öðrum kaupanda 13. nóvember s.á. á 1.100.000 kr.

Fyrir liggur í gögnum málsins að höfuðstóll skuldarinnar hefur verið færður niður um 80% í samræmi við samning um greiðsluáðlögun, dags. 6. september 2013. Höfuðstóll skuldarinnar er nú 25.929 kr., sbr. greiðsluáskorun dags. 9. desember 2016.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess aðallega að fá metna bifreiðina A á hærra verði, svokölluðu „raunverulegu verðmæti“, en miðað var við í uppgjóri hans og varnaraðila vegna bílasamnings nr. X og að varnaraðili falli frá innheimtu á eftirstöðvum samningsins og endurgreiði sóknaraðila mismuninn sem hefði átt að hljóta af uppgjörinu ásamt vöxtum. Þá krefst sóknaraðili að nefndin taki afstöðu til hvort skilmálar samningsins, sbr. uppgjörsskilmálar 23. gr. samningsins, séu ósanngjarnir og ólögmætir þannig að þeim verði víkið til hliðar í viðskiptum aðila, sbr. 36. gr. laga um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa nr. 7/1936 (samningalög). Til vara krefst sóknaraðili að njóta góðs af raunverulegu söluverði bifreiðarinnar þegar hún var seld á almennum markaði fyrir 1.100.000 kr. og til þrautavara þegar varnaraðili seldi hana á 600.000 kr.

Sóknaraðili kveður áætlað verðmæti bifreiðarinnar þegar henni var skilað til varnaraðila hafa numið 1.150.000 kr. en skuld hans við varnaraðila, sem var 532.934 kr., hafi aðeins verið lækkuð um 465.508 kr. Sá frádráttur hafi m.a. byggst á aðfinnslum við ökutækið sem telja verði eðlilegt slit á 6 ára bifreið, annað hafi verið mat til framtíðar á því sem „gæti bilað“ innan tólf mánaða. Séu þetta óeðlilegir og jafnvel ólögmætir viðskiptahættir.

Vísar sóknaraðili til úrskurðar nefndarinnar í máli nr. 22/2014 um að ákvæði bílasamnings varnaraðila kunni að teljast ósanngjörn og að mögulegt sé að víkja þeim til hliðar á grundvelli 36. gr. samningslaga. Leggja megi mat á framangreint nú, þegar fyrir liggur söluandvirði bifreiðarinnar eftir að henni var skilað til varnaraðila. Eðlilegt verð fyrir bifreiðina sé það sem seinni kaupandi hennar greiddi eða 1.100.000 kr.

Sóknaraðili kveður ljóst að bílasamningur varnaraðila sé þannig úr garði gerður að skuldarar njóti ekki góðs af söluandvirði bifreiða og að það séu óeðlilegir og óheilbrigðir viðskiptahættir í andstöðu við 19. gr. laga um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002. Varnaraðili virðist selja bifreiðir á verði langt undir raunvirði þeirra og búa til

„ákveðið kjörlendi fyrir bílabraskara sem síðan selja bifreiðar áfram stuttu síðar á eðlilegu verði og græða fúlgu fjár á neyð skuldara í þjóðfélaginu“.

Sóknaraðili fer fram á að njóta góðs af þeirri fjárhæð sem bifreiðin kostaði í raun og veru burtséð frá því verði sem fékkst með „málamyndagerningi við bílabrask“.

Sóknaraðili styður kröfur sínar við að óeðlilegt sé að varnaraðili leysi til sín bifreið, sem hefur nýlega staðist bifreiðaskoðun án athugasemda og sé metin á 1.150.000 kr., og telji hana vera 465.508 kr. virði. Þetta geri varnaraðili í krafti samningsskilmála sinna og þeirra afskriftarreglna sem þar komi fram. Bifreiðin hafi fyrst verið afskrifuð á grundvelli upplýsinga um gangverð sambærilegra bifreiða, sem í tilviki sóknaraðila hafi verið 1.059.000 kr., en varnaraðili hafi miðað við uppítökuverð sem hafi verið 783.000 kr. Síðan séu tekin 15% af því verði, en frá því lækkaða verði kostnaðarliðir vegna fjölda atriða sem í þessu tilviki hafi lotið að næsta venjulegu ástandi 6 ára bifreiðar. Þannig lækki varnaraðili verðmæti bifreiðar úr 1.059.000 kr. í 465.508 kr. með samningsskilmálum sem varnaraðili samdi einhliða. Framangreint brjóti í bága við 36. gr. samningalaganna og 19. gr. laga um fjármálafyrirtæki. Ákvæði þessi geti því ekki gilt um samningssamband sóknaraðila og varnaraðili og sóknaraðili eigi að njóta raunverulegs verðmætis bifreiðarinnar sem hafi verið 1.059.000 kr. samkvæmt viðmiðunarreiknivél á skiladegi bifreiðarinnar.

Sóknaraðili segir að ekki verði betur séð en að varnaraðili hafi selt bifreiðina á 600.000 kr. í sama ástandi og hún var þegar henni var skilað. Kaupandi bifreiðarinnar hafi svo selt hana að því er virðist í sama ásigkomulagi um mánuði síðar á 1.100.000 kr. Það verð komi heim og saman við raunverulegt virði bifreiðarinnar á skiladegi, skv. Bíló. Viðskiptahættir þessir séu afar sérstakir og sóknaraðili eigi að njóta góðs af seinni sölunni enda telji hann fyrri söluna byggjast á málamyndagerningi.

Með hliðsjón af því sem hér hefur verið rakið séu þrjár leiðir færar til að endurreikna uppgjör sóknaraðila við varnaraðila, *í fyrsta lagi* að skuld sóknaraðila, þegar bifreiðinni var skilað, að fjárhæð 532.934 kr. verði gerð upp miðað við „raunverulegt verðmæti“ bifreiðarinnar skv. Bíló, þ.e. 1.059.000 kr., og að varnaraðili endurgreiði sóknaraðila 526.066 kr. ásamt vöxtum frá skiladegi bifreiðarinnar, *í öðru lagi* að skuld sóknaraðila verði með sama hætti gerð upp miðað við andvirði bifreiðarinnar við seinni söluna, þ.e. 1.100.000 kr., en sú fjárhæð endurspegli hið svonefnda „raunverulega verðmæti“ bifreiðarinnar á þessum tíma, og *í þriðja lagi* að skuldin verði gerð upp miðað við söluandvirðið við fyrri söluna, þ.e. 600.000 kr., en sú fjárhæð sé ekki í samræmi við raunvirði og því sé e.t.v. óeðlilegt að varnaraðili hagnist á slíku.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili fer fram á að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili vísar í samning sóknaraðila um greiðsluaðlögun skv. lögum nr. 101/2010 frá árinu 2013 þar sem segi í lið 6.2: „Bifreið skuldara, hefur verið skilað inn til [varnaraðila], en uppgjör bílasamnings hefur ekki farið fram. [Varnaraðili] samþykkir að skuldari njóti söluverðs bifreiðarinnar ef hún selst innan 1 mánaðar, en að öðru leyti fer með uppgjör eins og skilmálar samnings kveða á um og verður þá stuðst við matsverð.“

Þegar bifreiðin seldist ekki innan tilgreindra tímamarka kveður varnaraðili að uppgjör hafi verið miðað við matsverð samkvæmt ákvæðum bílasamnings aðila og samnings þessa um greiðsluaðlögun. Það hafi numið 465.508 kr. skv. viðmiðunarverðskrá bifreiðaumboðanna um uppítökuverð að frádregnum 317.492 kr. sem var áætlaður viðgerðarkostnaður skv. mati óháðs aðila, faggiltrar skoðunarstofu.

Áætlaður viðgerðarkostnaður miðist við nauðsynlega viðgerð að mati óháðs aðila, en skýrlega komi fram í ástandsskoðunarskýrslu að ekki sé um að ræða mat á viðgerð vegna eðlilegs slits á bifreiðinni. Engin mótmæli hafi borist frá sóknaraðila við matsverð bifreiðarinnar né heldur krafa um að fá bifreiðina selda á opinberu uppboði skv. uppgjörsákvæði bílasamningsins.

Varnaraðili tekur fram að sóknaraðila „til ívilnunar“ hafi ekki verið nýtt heimild í bílasamningnum til 15% viðbótaraffalla og sé því ranglega haldið fram í kvörtun sóknaraðila að svo hafi verið. Þá hafi eftirstöðvar skuldar sóknaraðila við varnaraðila verið færðar niður í samræmi við ákvæði greiðsluaðlögunarsamningsins um 80% í lok greiðsluaðlögunartímabilsins. Á þeim tíma hafi höfuðstóll kröfu varnaraðila numið kr. 25.929. Fullyrðing í kvörtun sóknaraðila um að fjárhæð til innheimtu nemi kr. 137.163 sé röng og sett fram gegn betri vitund miðað við móttækna greiðsluáskorun frá 9. desember 2016. Vegna greiðsluaðlögunarinnar hafi varnaraðili ekki gert kröfu um að sóknaraðili greiddi sölulaun eða umsjónargjald sem honum var þó heimilt að krefjast skv. bílasamningi aðila.

Vegna vanskila sóknaraðila hafi varnaraðili orðið að taka við sex ára gömlum notuðum bíl til að reyna að tryggja greiðslu eftirstöðva skuldbindingar sóknaraðila. Það hafi verið gert samkvæmt skýru uppgjörsákvæði í samningi sem var undirritaður af sóknaraðila rúmum tveimur árum fyrr og kvað m.a. á um verðmat við slíkar aðstæður, eins og áður er rakið. Sóknaraðili hafi notið þessa matsverðs við uppgjörið.

Verðmat við uppgjör aðila kveður varnaraðili hvorki hafa verið ósanngjarnt né andstætt góðri viðskiptavenju en við mat á því beri að hafa í huga að samningsfrelsi og -efndir séu grundvallarreglur í íslenskum rétti. Ákvæði 36. gr. samningslaga sé undantekningarregla frá þessum skýru meginreglum, sem dómstólar beiti af varúð. Ekki ráði úrslitum hvort varnaraðili hafi samið skilmálana eða teljist almennt í sterkari stöðu heldur þurfi að byggja á heildarmati, sbr. t.d. dóm Hæstaréttar í máli nr. 371/2016. Samningurinn hafi verið tiltölulega einfaldur og í samræmi við skýrt uppgjörsákvæði hafi verð bifreiðarinnar verið miðað við uppítökuverð skv. aðferð sem áður er lýst til að finna verð sem endurspeglar verðmæti notaðs bíls sem tekinn væri til endursölu. Um fyrirsjáanlega og hlutlæga aðferð sé að ræða þar sem byggt er á viðmiðum utanaðkomandi fagaðila, þ.e. Bíló og faggilts skoðunarfyrirtækis. Auk þess hafi sóknaraðili ekki verið bundinn við það matsverð heldur gat farið fram á að bifreiðin yrði seld á almennu uppboði, sbr. niðurstöðu úrskurðarnefndar í máli nr. 36/2014. Það gerði sóknaraðili ekki og sé því bundinn við þá ákvörðun sína.

Jafnframt þurfi að hafa hugfast að þegar matsverð liggi fyrir og uppgjör farið fram beri varnaraðili alla áhættu og kostnað af bifreiðinni sem hann fékk í hendur vegna vanefnda skuldara. Þannig beri hann áhættu af endursöluverði, seljendaábyrgð við sölu og umsýslukostnað af bifreiðinni frá uppgjöri til sölu auk kostnaðar við bindingu fjármagns í bifreiðinni. Sé með uppgjörsákvæðinu leitast við að takmarka áhættu beggja aðila með skýrri, hlutlægri, fljótlegri og faglegri aðferð við verðmat. Rétt sé að benda á að varnaraðili stundi lánastarfsemi en ekki bílasölu og uppgjör skv. umræddum ákvæðum fari fram til tryggingar á efndum vanefndra skuldbindinga. Skipti einnig máli að auk bílasamningsins hafi verið kveðið á um uppgjörið í samningi sóknaraðila um greiðsluaðlögun en við gerð hans hafi hann notið aðstoðar opinberra fagaðila. Leiddi og af þessum samningi að varnaraðili hafi gefið verulega eftir af kröfum sínum gagnvart sóknaraðila. Heildstætt mat eigi þannig að leiða til þeirrar niðurstöðu að verðmat við uppgjör á bílasamningi aðila hafi hvorki verið ósanngjarnt né farið gegn góðri viðskiptavenju eða -háttum. Þessu til viðbótar verði greiðsluaðlögunarsamningi sóknaraðila ekki breytt, eins og krafa hans feli í sér, nema samkvæmt ákvæðum VII. kafla laga nr. 101/2010.

Varnaraðili bendir á að dómstólar hafi talið uppgjörsákvæði eins og hér um ræðir vera lögmæt. Í dómum Hæstaréttar í málum nr. 459/2013 og 460/2013 hafi því verið hafnað að ákvæði um uppgjör í fjármögnunarleigusamningum varnaraðila stönguðust á við ákvæði 36. gr. samningslaga. Sama niðurstaða hafi orðið hjá héraðsdómi Reykjavíkur í máli nr. E-3234/2014, þar sem m.a. hafi verið beitt 15% viðbótarafföllum, og í E-11364/2009 varðandi bílasamning hjá öðrum fjármögnunaraðila. Sambærileg samningsákvæði séu í bílasamningum annarra aðila á markaðnum.

Varnaraðili telur starfsemi sína vera í samræmi við ákvæði 19. gr. laga um fjármálafyrirtæki nr. 161/2002. Sóknaðila hafi verið ljóst frá upphafi viðskiptasambandsins hvernig uppgjóri yrði háttað vegna vanefnda. Verðmat hafi byggst á fyrirsjáanlegri og hlutlægri aðferð samkvæmt viðmiðum óháðra aðila, auk þess sem sóknaðili hafði val um að selja andlag tryggingar á uppboði. Jafnframt séu uppgjörsákvæðin sambærileg þeim sem tíðkast á markaðnum og hafi lengi verið við lýði. Þá hafi dómstólar talið slík uppgjörsákvæði lögmæt þegar á hafi reynt. Ljóst sé að varnaraðili beri ýmsan kostnað og áhættu vegna fjárbindingar, umsýslu og sölu á bifreið þegar uppgjör á sér stað á grunni verðmats.

Varnaraðili hafnar einnig túlkun í dreifibréfi Gunnars Andersen, fyrrverandi forstjóra Fjármálaeftirlitsins frá 30. ágúst 2010, um að það teljist eðlilegir og heilbrigðir viðskiptahættir að skuldari njóti góðs af þeim „hagnaði sem myndast þegar bifreið er seld á hærra verði en matsverð hennar hljóðar á um samkvæmt uppgjóri“. Bréfið sé ekki bindandi stjórnvaldsfyrirmæli og feli í sér órökstudda fullyrðingu án tilvísunar til lögskýringargagna eða dómaframkvæmdar. Þá liggi ekki fyrir hvernig ætti að meta „hagnað sem myndast“ og eigi í því sambandi að taka tillit til fjármagns- og útlagðs kostnaðar af bifreið eftir uppgjör, þóknun fyrir endursöluáhættu og seljendaábyrgð. Ekki sé rökstutt hvernig almennt og matskennt allsherjarréttarlegt ákvæði 19. gr. laga nr. 161/2002 geti vikið til hliðar einkaréttarlegum samningsákvæðum og endurskilgreint þá áhættu sem samningsaðilar hafa tekist á hendur við samningsgerð. Þá liggi fyrir að dómstólar hafi talið umrædd uppgjörsákvæði lögmæt.

Varðandi fjárkröfur sóknaðila segir varnaraðili að engin gögn hafi verið lögð fram til sönnunar um hið svonefnda „raunverulega verðmæti“ bifreiðarinnar, sem ýmist sé sagt vera 1.150.000 kr. eða 1.059.000 kr., og að algerlega sé horft framhjá þeirri staðreynd að ástand bifreiðarinnar hafi kallað á töluverðan viðgerðarkostnað samkvæmt mati faggilts skoðunaraðila. Tilvísun sóknaðila til „listaverðs Bíló“ sé byggð á listaverði nýs bíls að teknu tilliti til afskrifta vegna aldurs og ekinna kílómetra án tillits til ástands en ekki á gangverði. Sé augljóst að það er eðlisólíkt því tilviki þegar fjármálafyrirtæki neyðist til að taka við notaðri bifreið í tryggingaskyni og til endursölu vegna vanefnda skuldara. Aðstaðan sé sambærileg því að um uppítökubíl sé að ræða auk þess sem samningsákvæði um uppgjör mæli skýrlega fyrir um viðmið við uppgjör. Þá er bent á að báðar umkraðar fjárhæðir séu verulega hærri en söluverð það sem varnaraðili fékk fyrir bifreiðina. Engin lagarök standi til slíkrar auðgunar sóknaðila á kostnað varnaraðila.

Varakrafa sóknaðila segir varnaraðili að miðist við síðari viðskipti þriðju aðila með bifreiðina og því aðilum þessa máls óviðkomandi. Þau verði ekki lögð til grundvallar, sbr. niðurstöðu nefndarinnar í máli nr. 36/2014. Sé einnig til þess að líta að ekki liggi fyrir upplýsingar um ástand bifreiðarinnar þegar hún var seld í síðara skiptið auk þess sem kaupandi hafi tekið lán fyrir stærstum hluta kaupverðsins. Umkraðar fjárhæðir séu auk þess verulega hærri en það söluverð sem varnaraðili hlaut fyrir bifreiðina og standi engin lagarök til slíkrar auðgunar sóknaðila á kostnað varnaraðila.

Þrautavarakrafa sóknaraðila segir varnaraðili að styðjist heldur ekki við lagarök enda séu uppgjörsákvæði samnings aðila skýr og geri ekki ráð fyrir að lagt sé til grundvallar hið uppgefna heildsöluverð að fjárhæð 600.000 kr. Auk þess sé ekki tekið tillit til þess að ólíkt sóknaraðila þurfti varnaraðili að standa skil á virðisaukaskatti, sbr. 3. gr. laga nr. 50/1998. Varnaraðili hafi fengið 478.088 kr. fyrir bílinn, eins og kaupsamningur beri með sér, en þá sé ótalin kostnaður vegna bifreiðarinnar eftir verðmat, s.s. ógreidd bifreiðagjöld og ökutækjatrýgging að fjárhæð 16.224 kr. Að teknu tilliti til beins kostnaðar varnaraðila vegna bifreiðarinnar fékk hann 461.864 kr. í sinn hlut sem sé lægra en það matsverð, 465.508, sem sóknaraðili fékk í sinn hlut við uppgjörið. Þá hafi seljendaábyrgð varnaraðila og kostnaður hans vegna fjárbindingar og umsýslukostnaðar, s.s. þrif og bón, ekki verið metinn til fjár.

Varnaraðili mótmælir vaxtakröfum sóknaraðila. Sóknaraðili hafi krafist endurgreiðslu ofgreidds fjár en slík krafa beri ekki vexti, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 389/2004. Vextir skv. 3. gr. vaxtalaga nr. 38/2001 verði einungis greiddir af peningakröfu leiði það af samningi, venju eða lögum, og enginn samningur hafi verið gerður milli aðila þess efnis að varnaraðili greiði sóknaraðila vexti. Þá tekur varnaraðili fram að sóknaraðili hafi ekki gert kröfu um dráttarvexti, sbr. 3. mgr. 5. gr. vaxtalaga, og verði þeir því ekki úrskurðaðir. Þrátt fyrir það tekur varnaraðili fram að þótt sóknaraðili hafi haft uppi almennar kröfur um endurgreiðslu á hendur varnaraðila hafi hann fyrst sett fram ákveðnar fjákröfur með tilgreindri fjárhæð í kvörtun sinni, en það sé forsenda dráttarvaxtakröfu.

V.

Athugasemdir sóknaraðila.

Í athugasemdum sínum við mótbárum varnaraðila áréttar sóknaraðili rökstuðning sinn og meginkröfu en bætir við að sú málástæða varnaraðila að hann hafi ekki notast við 15% afskriftarreglu í samningsskilmálum við uppgjörið hafi enga þýðingu. Regluna sé að finna í skilmálum og varnaraðili geti ekki fullyrt að hann sé svo hliðhollur neytendum og skuldurum að hann noti ákvæðið einungis í ákveðnum málum en ekki öðrum. Þá mótmælir sóknaraðili að áætlaður viðgerðarkostnaður hafi miðast við nauðsynlega viðgerð enda ljóst að bifreiðin hafi verið sex ára gömul og nýbúin að standast ástandsskoðun án athugasemda. Jafnframt hafi bifreiðin verið seld í óbreyttu ástandi fyrir 1.100.000 kr. mánuði síðar. Því geti ekki hafa verið um nauðsynlegar viðgerðir að ræða. Það bendi til að bifreiðin hafi verið í miklu ólagi sem hún hafi ekki verið.

Sóknaraðili segir einu gilda þótt hvort aðrir fjármögnunaraðilar leyfi sér að haga sér með sama hætti. Þetta verði að stöðva hér og nú.

VI.

Niðurstaða.

Aðila greinir á um uppgjör vegna bílasamnings nr. X um kaupleigu á bifreiðinni A. Sóknaraðili krefst þess aðallega að skuld sóknaraðila, þegar bifreiðinni var skilað þ. 25. júlí 2013, að fjárhæð 532.934 kr. verði gerð upp miðað við „raunverulegt verðmæti“ bifreiðarinnar skv. viðmiðunarverðskrá bílaumboðanna, þ.e. 1.059.000 kr., og að varnaraðili endurgreiði sóknaraðila 526.066 kr. ásamt vöxtum frá skiladegi bifreiðarinnar.

Í samningi aðila er kveðið á um að leggja beri kauptilboð (uppítökuverð) samkvæmt viðmiðunarverðskrá bílaumboðanna, Bíló, til grundvallar við uppgjör aðila, auk 15% affalla á viðmiðunarverð sbr. 23. gr. samnings nr. X. Þá er mælt svo fyrir í 23. gr. samningsins að frá viðmiðunarverði megi draga áætlaðan viðgerðarkostnað

samkvæmt niðurstöðu ástandsskoðunar auk 3% sölulauna. Verði ágreiningur um verðmatið eða viðgerðarkostnað og aðilar nái ekki samkomulagi megi leigusali selja hið leigða á opinberu uppboði skv. 8. gr. laga nr. 90/1991 enda hafi leigutaki mótmælt matinu innan 7 daga frá því að honum mátti vera það kunnugt. Að öðrum kosti teljist hann við það bundinn. Sambærileg ákvæði í fjármögnunar og kaupleigusamningum og hér er deilt um hafa komið til kasta dómstóla, sbr. HRD 459/2013 og HRD 460/2012 og dóma Héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-3234/2014 og E-11364/2009 þar sem þau hafa ekki talist brjóta í bága við 36. gr. laga um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa nr. 7/1936.

Varðandi varakröfu sóknaraðila um að miða verð bifreiðarinnar við seinni sölu hennar verður að fallast á það með varnaraðila ekki sé unnt að miða við síðari viðskipti þriðju aðila með bifreiðina sem engin gögn liggja fyrir um og verði þau því ekki lögð til grundvallar, sbr. niðurstöðu nefndarinnar í máli nr. 36/2014.

Vegna þrautavarakröfu sóknaraðila um að miða skuli við 600.000 kr., sem er það verð sem varnaraðili fékk samkvæmt fyrirliggjandi gögnum fyrir sölu bifreiðarinnar, kemur til skoðunar hvort atvik þessa máls gefi ástæðu til að beita ákvæðum 36. gr. samningalaga til þess að víkja til hliðar umþrættu ákvæði í samningi aðila er mælir fyrir um að miða skuli uppgjör við matsverð samkvæmt viðmiðunarverðskrá bílaumboðanna. Í samningi sóknaraðila um greiðsluadlögun frá 6. september 2013 segir að sóknaraðili samþykki að skuldari njóti söluverðs bifreiðarinnar ef hún selst innan 1 mánaðar, en að öðru leyti fari með uppgjör eins og skilmálar samnings kveða á um og verði þá stuðst við matsverð. Bifreiðin seldist svo þann 11. október 2013 eða 5 dögum eftir að 1 mánaðar fresturinn rann út.

Samkvæmt 1. mgr. 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa má víkja samningi til hliðar að hluta eða í heild að breyta, ef það yrði talið ósanngjarnt eða andstætt góðri viðskiptavenju að bera hann fyrir sig. Við sanngirnismatið skal skv. 2. mgr. líta til efnis samnings, stöðu samningsaðila, atvika við samningsgerðina og atvika er síðar komu til. Í ljósi þess hversu skammur tími leið frá því að mánaðarfrestur rann út og til þess að bifreiðin var seld á hærra verði en það mat er varnaraðili studdist þykir með vísan til 36. gr. samningalaga rétt að víkja frá matinu þannig að tekið verði tillit til þess söluandvirðis er varnaraðili fékk fyrir umrædda bifreið.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Aðal- og varakröfu sóknaraðila er hafnað. Fallist er á þrautavarakröfu sóknaraðila, M, um að taka mið af fyrra söluverði bifreiðarinnar 600.000 kr.

Reykjavík, 3. nóvember 2017.

Auður Inga Ingvarsdóttir

Geir Arnar Marelsson
Oddur Ólason

Ívar Halldórsson
Unnur Erla Jónsdóttir